

2

Kde se tady vzali?

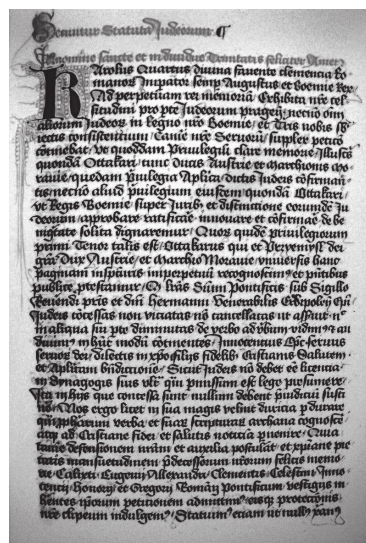
Možná pro někoho, pro zasvěceného, naprosto zbytečná otázka. Pro toho, kdo neví, neslyšel, nečetl, nemá povědomost, pro toho alespoň trochu osvěty. Přeskočit tuto kapitolu, pokud se jeví jako zbytečná, nadbytečná je možné kdykoliv, kýmkoliv, pokud zdržuje či překáží, nebo se jeví jako nepatřičná nebo zbytečná...

A terminus technicus – Žid nebo žid?

V prvním případě se jedná o označení příslušníka židovského národa v etnickém slova smyslu, zatímco v druhém se jedná o příslušníka židovského náboženství. Toto stručně, ale jasně označení a vymezení uvedeného pojmu pouze na okraj, protože se v textu dále s těmito variantami jistě několikrát potkáme. Oba tyto výrazy se ve značné míře překrývají, protože židovské náboženství bylo původně náboženstvím národním a bylo jedním z určujících rysů příslušnosti k židovskému národu, přičemž dalšími národními rysy bylo území Palestiny a jazyk.

Není rozhodně nutné zmiňovat širokou a komplikovanou historii vzniku a vývoje židovského národa a židovství samotného, ale krátký a stručný exkurz „letem-světlem“ o tom, jak se Židé objevili v Českých zemích a na Slovensku, jistě nebude na škodu. Židé v Čechách a na Slovensku náleží k tzv. aškenázské židovské populaci. Nejstarší písemné zmínky hovoří o přítomnosti židovských obchodníků v Praze již počátkem 10. století, kdy sem dováželi především zlato, těžené v Súdánu a převážené přes Španělsko. Toto zde vyměňovali za koně, kožešiny, ale také za slovanské otroky. Ve stejném období se předpokládá i historie usazování Židů i na ostatním území v Českých zemích. Židovští obchodníci působili a zabydlovali se převážně okolo dálkových obchodních cest a tras ve významných střediscích středověku, jako bylo Brno, Olomouc, Znojmo, střední Polabí, ale především Praha. Postupem času se tak stali Židé i významnými představiteli domácího obchodu a řemeslného podnikání, stejně tak se významně angažovali v oblastech peněžních vztahů.

Do 13. století byli považováni za cizince, resp. za hosty, stejně tak jako tomu bylo v případě německých osadníků od 11. století. Tudiž se mohli volně pohybovat, obchodovat, zvolit si místo působení a své bydliště. Ke zhoršení jejich životních a existenčních podmínek došlo později v důsledku křížových výprav, kdy byli v mnoha zemích evropského kontinentu masově vražděni, všemožně utlačováni a ponižováni. Radikální zhoršení situace pro evropské židovstvo však přinesl IV. lateránský církevní koncil v roce 1215, který potvrdil naprostou segregaci židovských obyvatel v křesťansky smýšlejících zemích. Od tohoto okamžiku byl přísně omezován styk křesťanů a Židů, intimní vztahy byly dokonce považovány za hrdelní zločin. Židé mohli žít pouze v uzavřených ulicích a čtvrtích, s přísným omezením jejich pohybu mimo tato ghetta. Židé byli považováni za „otroky a vězně římské říše“ a jako takoví nesměli zaměstnávat křesťany, vlastnit půdu a zabývat se zemědělskou činností. Povolným zdrojem obživy byl obchod s penězi a s úroky z nich, což byla činnost zakázaná křesťanům až do konce 15. století. V rámci obchodu a řemesel mohli vykonávat pouze ta řemesla a činnosti, kde nekonkurovali křesťanům –

Statuta Iudearum